

A woman in a light blue and white checkered shirt is talking to a man in a light blue shirt. She is holding a yellow folder. The background is a blurred office setting with a woman with long blonde hair in the foreground on the left. The text is overlaid on the right side of the image.

Når rus- og spillavhengighet blir et arbeidsmiljøproblem

Hva skal vi snakke om?

- Hva er en rus- og spillavhengighet?
- Hvordan kan en arbeidsplass håndtere temaet?
- Arbeidsmiljøloven og regelverk
- Symptomer og tegn
- Firma-policy
- Hvordan jobbe med å forebygge og håndtere forekomst

Rus- og avhengighetsproblematikk

- Alkohol
- Illegale rusmidler (narkotikalistene) + doping
- Medikamenter med ruspotensiale
- Pengespill
- Dataspill

... som har negativ konsekvenser for arbeidsplassen.

På arbeidsplassen, i sosiale situasjoner tilknyttet arb. eller privat.



Hva er rusavhengighet og misbruk?

Skadelig bruk av rusmidler innebærer bruk av rusmidler som har gitt fysiske eller psykiske helseskader i en definert tidsperiode.

Rusmiddelavhengighet kjennetegnes av at brukeren har et sterkt ønske om å innta rusmiddelet og har vansker med å kontrollere bruken.

www.fhi.no

Hva er spillavhengighet?

- Spilleavhengighet kan sies å være en tilstand hvor man ikke klarer å kontrollere lysten til å spille og hvor spillingen får negative konsekvenser.

Kilde: Kompetansesenter rus

Forekomst

- **Rus (alkohol)**

- Alkoholbrukslidelser er de hyppigste rusbrukslidelsene i Norge.
- 12-månedersforekomst av skadelig bruk eller avhengighet av alkohol er ca. 10 prosent for menn og 3 prosent for kvinner.
- Pasienter med rusbrukslidelser har ofte også andre psykiske lidelser og kroppslige sykdommer.
- På verdensbasis er det estimert at forekomsten av rusbrukslidelser øker.
- I Norge ble det i 2018 registrert 335 alkoholutløste dødsfall

Tegn og signaler (alkohol)

- Angst
- Irritabilitet
- Søvnvansker
- hyppige fall
- mange blåflekker
- kronisk depresjon
- fravær fra arbeid
- tap av jobb, skilsmisse eller separasjon, økonomiske problemer, hyppig beruselse, vekttap, ulykker, skader og bilkollisjoner.

Tegn og signaler (Spill)

- Ofte blir det ikke tid igjen til for eksempel familien
- Spillingen kan medføre store økonomiske tap, noe den spilleavhengige ofte vil forsøke å skjule for sine omgivelser
- Lån som vokser, stadige løfter som ikke blir innfridd og mengder av løgner gjør at spilleren risikerer å miste sin familie og sitt sosiale nettverk
- Spilleavhengighet kan også gå utover jobb, skole og studier
- Forutsigbart fraværsmønster («syk» dagen etter lønning)
- Benytter seg ofte av forskudd på lønn eller feriepenger
- Underslag eller økonomisk utroskap
- Økonomiske problemer

Arbeidsplassen som arena

Hvordan påvirkes arbeidsplassen, og hva kan arbeidsplassen gjøre?

- Kjørereregler for rus og spill
- Medisinske tester
- Forebygging, oppfølging og hjelp

Kontrolltiltak - Lover og regler

Personopplysningsloven

Arbeidsmiljøloven §9-4

- Arbeidsgiver kan bare kreve at medisinske undersøkelser skal foretas:
 - når det følger av lov eller forskrift,
 - ved stillinger som innebærer særlig risiko,
 - når arbeidsgiver finner det nødvendig for å verne liv eller helse.

Virkemidler

- AKAN
- Fastlege
- Bedriftshelsetjeneste
- Spesialisthelsetjeneste

AKAN - Arbeidslivets kompetansesenter for rus- og avhengighetsproblematikk

- Ressurser og veiledning
- Veiledere og hjelpemidler for virksomhet, leder og ansatte
- AKAN - avtale

Hva er AKAN?

- Arbeidslivets kompetansesenter for rus- og avhengighet
- Trepertssamarbeid (LO, NHO og Staten) siden 1963
- Arbeidslivets komité mot alkoholisme og narkomani
- Nasjonalt kompetansesenter m/veiledningsfunksjon
- AKAN-modellen (En modell for for å forebygge og håndtere rus- og spillproblematikk)
- AKAN i bedriften (forebyggende arbeidet internt i bedriften)



Grupper og situasjoner med økt risiko

Selektive tiltak

- Reisevirksomhet
- Representasjonsarbeid
- Turnusarbeid
- Ledere
- Kjønn



Håndtering fra arbeidsgiver

1. Etablere policy/kjøreregler
2. Risikovurdering
3. Drøfte kontrolltiltak
4. Innføre kontrolltiltak hvis nødvendig
5. Håndtering av brudd på reglement